

3. Нижник Н. Р. Системний підхід в організації державного управління [Текст] Навч. посіб. / Нижник Н. Р., Машков О. М. / За заг. ред. Н. Р. Нижник. – К.: Вид-во УАДУ, 1998. – 160 с.
4. Радченко О. В. Родові ознаки категорії «механізм» в соціальних науках / О. В. Радченко // Публічне управління : теорія та практика : зб. наук. пр. Асоціації докторів держ. управління. – Х. : Вид-во АДНДУ, 2013. – № 3(15). – С. 19-25.
5. Зубчик О. А. *Формування конкурентоспроможності держави в перспективі політичного часу (державно-управлінські аспекти): монографія.* Київ: ТОВ «Поліграф Плюс», 2019. 408 с.
6. Oleh Zubchuk & Denys Kireev, 2019. Development of Digital Economy as an Element of the Social Development Strategy in Ukraine. *International Journal of Economics and Financial Issues, Econjournals*, vol. 9(6), p. 151-155.
7. Zubchuk O. A. Administrative efficiency as subject of research of science of state administration and factor of improving competitiveness of countries. *Public management: collection.* № 1(11), January 2018. Kyiv: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2018. P. 119-131.

Семенчук І.С.

аспірант,

*Національна академія державного управління
при Президентові України*

ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Взаємовідносини державних інституцій та громадянського суспільства протягом своєї історії мав розвиток від протистоянь, ворожості, суперництва до встановлення партнерських відносин з метою вироблення нових механізмів консенсусної взаємодії. Можливість реалізації потенціалу самоорганізаційних громадянських практик, наявність або відсутність базових засад для розвитку суспільного простору, рівень політичної участі вплинули на процес вироблення та реалізації стратегій розвитку громадянського суспільства різних країн.

Якщо в Західній Європі розрив між державою та громадянським суспільством було зупинено виробленням ефективних стратегій їхньої взаємодії, створенням дієвої бази правових документів, удосконаленням і

переносом акцентів на підвищення культурної складової, то для країн Східної та Центральної Європи процес побудови громадського сектору відрізнявся «навздогінним» характером створення політико-інституціональних умов, впливом культурного фактору, подоланням наслідків існування тоталітарних та авторитарних режимів [1, с. 242-246].

Громадянське суспільство будується на діяльності громадських, благодійних, творчих, інших установ та невідприємницьких організацій, що представляють інтереси різних груп населення і мають забезпечувати взаємозв'язок органів публічної влади і суспільства, брати участь в організації публічного діалогу з ключових питань розвитку держави та суспільства, вирішувати питання самоорганізації різних сегментів громадського життя на засадах делегування державою повноважень, а також широке коло соціально важливих для суспільства питань з метою реалізації прав та свобод людини і громадянина.

Як відомо, є три складові громадянського суспільства: влада, бізнес-сектор і громадський сектор (третій). В основу діяльності і розвитку інститутів громадянського суспільства покладена самоорганізація населення і захист його прав.

Важливе значення для розвитку громадянського суспільства і, відповідно, для розширення його участі у вирішенні суспільних проблем має забезпечення вільного доступу до інформації про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування.

Не випадково саме відкритість влади, доступність інформації щодо її діяльності та критерії обмеження доступу завжди були реальною мірою демократичності влади. Цей інформаційний аспект ролі держави у відносинах з інституціями громадянського суспільства потребує розроблення та запровадження нових юридичних підходів, вироблення сучасних ефективних гарантій інформованості населення на рівні вимог європейського законодавства. Орієнтиром мають бути європейські демократичні норми, закріплені, зокрема, у рекомендаціях ПАРЄ Раді Міністрів Ради Європи № (81)19, схвалених ще у 1987 р.

У цьому документі досить вичерпно визначено загальні принципи побудови ефективної моделі забезпечення доступу громадян до інформації:

– вся інформація, якою володіють органи державної влади та місцевого самоврядування, підлягає оприлюдненню, а обмеження мають сприйматися як виняток (так званий принцип максимального оприлюднення);

– кожен громадянин має право запитувати інформацію, якою володіють органи державної влади та місцевого самоврядування;

– органи державної влади та місцевого самоврядування мають бути зобов'язані публікувати суспільно важливу інформацію [2, с. 157-160].

Варто відзначити, що стабільність та прозорість громадського сектору, зростаюча залученість громадськості до розбудови стабільного громадянського суспільства підкріплюється рядом нормативно-правових документів Ради Європи, зокрема «Керівні засади розвитку та зміцнення неурядових організацій в Європі», «Рекомендації щодо правового статусу неурядових організацій в Європі», «Кодекс передової практики громадської участі в процесі прийняття рішень» та ін. [3].

Встановлено, що прийняття основоположного документу, пов'язаного з розвитком громадянського суспільства, відбувалось у різних умовах і мало вигляд угод між: 1) урядом та організаціями громадянського суспільства (Велика Британія, Хорватія); 2) парламентом та організаціями громадянського суспільства (Естонія); 3) органами виконавчої, законодавчої влади та інституцій громадянського суспільства (Латвія); 4) односторонніх стратегій, прийнятих урядом (Угорщина, Польща, Данія, Чехія).

Реалізація прийнятих документів щодо встановлення діалогу громадянського суспільства та держави на сучасному етапі забезпечується за допомогою різних технологій: політичні документи довгострокового характеру, які виконують функції планів реалізації (Хорватія, Естонія, Угорщина та Польща) або деталізовані річні плани відповідальних осіб/органів (Чехія, Латвія, Велика Британія); «кодекси» щодо процедур фінансування (Велика Британія, Хорватія, Естонія); урядові програми (Хорватія, Чехія, Данія, Угорщина, Естонія); програми зміцнення потенціалу та програми розвитку спільнот (Велика Британія); «оперативні програми», які фінансуються зі структурних фондів ЄС в якості складових національних планів розвитку країн-членів ЄС (Угорщина, Польща) [4, с. 63-72].

Аналіз схем фінансування організацій громадянського суспільства в європейських країнах показав високий рівень залучення громадськими організаціями коштів у країнах стабільної демократії. При чому це характерно як для країн з низьким показником частки державного фінансування (Великобританія), так і для тих країн, де фінансова участь держави є найвпливовішою (Німеччина, Данія).

Характеризуючи стан розвитку громадянського суспільства в Європі, необхідно звернути увагу на те, що процес зміцнення демократичності інституційного клімату зберігається майже у всіх державах-членах ЄС з Центральної і Південно-Східної Європи. Так, громадяни більше 15 країн, зокрема Швеції (95%), Данії (92%), Нідерландів (81%) вважають, що їхній голос має значення на національному рівні і можуть здійснювати вплив на владу [10]. В цих країнах продовжується процес підвищення рівня обізнаності суспільства та розвиток його потенціалу, формування правового середовища для ефективної участі громадянського суспільства, пошук та вироблення нових форм взаємодії державних структур та інститутів громадянського, зокрема, через інституціоналізацію консультацій, діалог та співпрацю між громадянським суспільством і владою, формування культури участі через підвищення інформованості громадян та нарощування потенціалу громадянського суспільства.

Отже, вищерозглянуті розвинені демократичні країни мають досвід щодо взаємодії влади з громадськістю та використовують різноманітні її форми і методи. Країнам Західної Європи вдалося створити дієздатну структуру для підтримки розвитку громадянського суспільства і стабільного діалогу між державою і громадянським суспільством, а країни Центральної та Східної Європи досягли загального розуміння і визнання того, що громадянське суспільство є одним з найважливіших актором в розвитку співпраці з урядом.

Список використаних джерел:

1. Матійчук А.В. Самоорганізація громадянського суспільства як чинник демократичної модернізації політичної системи України / А.В. Матійчук, дис. ... к. політ. н.: 23.00.02 – політичні інститути та процеси. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2016. – 262 с.
2. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства : навч. посіб. / за наук. ред. д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна, д-ра іст. наук, проф. А. М. Михненка ; авт. кол. : Ю. П. Сурмін, А. М. Михненко, Т. П. Крушельницька та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 388 с.
3. Досвід взаємодії державних органів країн світу з інститутами громадського суспільства, залучення громадськості до формування та реалізації державної політики, протидії корупції, забезпечення електронного урядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ogp.gov.ua/sites/default/files/library/Dosvid_OGPMFA.pdf
4. Державна політика розвитку громадянського суспільства: моніторинг ефективності. Європейський досвід. – К.: ПРООН, 2011. – 97 с.